

به نام خدا

ارزشیابی جامع پایه ششم مدارس مقطع
ابتدایی با استفاده از الگوی سیپ در
شهرستان آبادان

مؤلف :

دکتر علیرضا حیدری

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)
۱۴۰۰

نام کتاب: ارزشیابی جامع پایه ششم مدارس مقطع ابتدایی با استفاده از الگوی
سیپ در شهرستان آبادان

مؤلف: دکتر علیرضا حیدری

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ: مدیران

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۷۱۰-۷

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

تقدیم بہ:

روح پدر و برادرم؛

مربیان پرورش روح و روانم،

کہ با تلاش و از خود گذشتگی در سایہ معرفت،

و مردس زندگی را بہ من آموختند...

و آنان کہ زندگی خود را وقف آگاہی

انسان ہا و مبارزہ با جہل می نمایند...

تقدیر و تشکر:

به مصداق « من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق »

اکنون که به لطف خداوند متعال و همکاری اساتید محترم بعد از یکسال تلاش حاصل کار آماده ارائه شده است مراتب سپاسگذاری خود را:
از استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر مسعود برومندنسب با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کار ساز و سازنده بارور ساختند.
امید این است که این تحقیق سبب رشد و پیشرفت ایران عزیزمان باشد...

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	مقدمه.....
۱۳.....	فصل اول: کلیات.....
۱۹.....	فصل دوم: مبانی نظری.....
۲۱.....	الف) بخش اول: مبانی نظری.....
۲۱.....	۱-۲ ارزیابی.....
۲۳.....	۲-۲ ارزشیابی آموزشی.....
۳۱.....	۳-۲ نقش های ارزیابی.....
۳۲.....	۴-۲ کارکردهای عمده ارزشیابی.....
۳۵.....	۵-۲ انواع ارزشیابی.....
۳۶.....	۶-۲ ارزیابی درونی.....
۳۷.....	۷-۲ ارزشیابی دروس.....
۳۷.....	۸-۲ ارزشیابی برنامه های درسی.....
۳۸.....	۹-۲ ارزشیابی مریبان.....
۳۹.....	۱۰-۲ ارزیابی آموزشی و تحول آن.....
۴۶.....	۱۱-۲ نقش ارزیابی آموزشی.....
۵۳.....	۱۲-۲ ارزشیابی و تفاوت آن با سایر مفاهیم.....

- ۱۳-۲ تفاوت ارزشیابی با مفاهیم دیگر..... ۵۶
- ۱۴-۲ پیش فرض های ضرورت استفاده از ارزیابی در بهبودی نظام های آموزشی: ۶۳
- ۱۵-۲ اهمیت ارزیابی در نظام آموزشی..... ۶۴
- ۱۶-۲ رویکرد سیستمی در فعالیت های آموزشی..... ۶۶
- ۱۷-۲ سنجش نیازها..... ۷۵
- ۱۸-۲ ارزیابی عوامل درونداد..... ۷۷
- ۱۹-۲ ارزیابی ویژگی های عوامل درونداد..... ۸۴
- ۲۰-۲ ارزیابی فرایند..... ۸۹
- ۲۱-۲ ارزیابی عوامل فرایند..... ۹۰
- ۲۲-۲ فرایند ارزیابی در الگوی سیپ..... ۹۵
- ۲۳-۲ فرایند ارزیابی درونی..... ۱۰۳
- ۲۴-۲ الگوهای ارزیابی و دسته بندی آنها..... ۱۰۴
- ۲۵-۲ فرایند الگوی اعتبارسنجی..... ۱۲۳
- ۲۶-۲ رویکردهای مختلف ارزشیابی آموزشی..... ۱۲۹
- ۲۷-۲ مبنای پیدایش الگوی سیپ و تاریخچه آن..... ۱۳۹
- ۱-۲۷-۲ تاریخ گذشته الگوی سیپ و چگونگی و چرایی توسعه این الگو..... ۱۴۰
- ۲-۲۷-۲ اهداف الگوی ارزشیابی سیپ..... ۱۴۱
- ۲۸-۲ انواع ارزشیابی در الگوی سیپ..... ۱۴۱
- ۲۹-۲ محدودیتهای الگوی ارزشیابی سیپ..... ۱۴۷
- ۳۰-۲ جایگاه و اهمیت سنجش و ارزشیابی در آموزش و پرورش..... ۱۴۷

۱۴۸	..... ۳۱-۲ عناصر آموزش و پرورش
۱۴۸	..... ۳۲-۲ رابطه ی ارزشیابی با عناصر آموزش و پرورش
۱۴۸	..... ۱-۳۲-۲ هدف
۱۴۹	..... ۲-۳۲-۲ برنامه
۱۴۹	..... ۳-۳۲-۲ روش
۱۵۰	..... ۴-۳۲-۲ وسایل و امکانات آموزشی
۱۵۰	..... ۳۳-۲ آموزش و پرورش به عنوان یک سیستم
۱۵۲	..... ۳۴-۲ ارزشیابی جامع مدارس بر اساس الگوی CIPP از دیدگاه معلمان آموزشی
۱۵۸	..... (ب) بخش دوم: پیشینه موضوع
۱۵۸	..... پیشینه های داخلی
۱۶۲	..... پیشینه های خارجی
۱۶۶	..... جمع بندی
۱۶۹	..... منابع

پیشگفتار

هدف از نگارش اثر حاضر ارزیابی جامع پایه ششم مقطع ابتدایی از دیدگاه دانش آموزان، معلمان و مدیران بود. که با استفاده از الگوی سیپ که شامل درونداهای کیفیت آموزشی (مدیران، معلمان، دانش آموزان) به ارزیابی کیفیت جامع درونداهای پایه ششم مقطع ابتدایی از طریق مدیران، معلمان و دانش آموزان پرداخته شد. جامعه آماری این پژوهش شامل مدیران، معلمان و دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان آبادان در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ می باشند. که به شیوه نمونه گیری سرشماری و تصادفی مرحله ای انتخاب شده اند. ابزار جمع آوری اطلاعات شامل چک لیست مدیران و پرسشنامه محقق ساخته (نظرسنجی درباره ی کیفیت آموزشی) برای مدیران، آموزگاران و دانش آموزان بطور جداگانه ساخته می شود. روش آماری پژوهش حاضر آزمون برازش نکویی خی دو و رتبه بندی فریدمن بود. که برای کلیه سوالات ها سطح معنی داری $\alpha=0/05$ در نظر گرفته شده است. نتایج یافته های پژوهش نشان داد که: کمترین نمره مربوط به فرایندهای (یاددهی-یادگیری، سبک های مدیریت، کیفیت ارتباطات معلمان و مدیران، شیوه های ارزشیابی) پایه ششم ابتدایی مدارس شهرستان آبادان از دیدگاه دانش

آموزان می باشد. مطلوبیت درون داده‌های (برنامه درسی، معلمان، دانش آموزان، وسایل کمک آموزشی) پایه ششم ابتدایی مدارس شهرستان آبادان از دیدگاه مدیران بالا ترین نمره را نسبت به بقیه زمینه ها دارد. به شکل خلاصه نتایج کلی پژوهش حاضر نشان می دهد که مدارس شهرستان آبادان از نظر زمینه (بافت)، درون داد، فرآیند و برون داد از دیدگاه مدیران و معلمان و دانش آموزان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد.

مقدمه

نظام آموزش و پرورش نظامی پویا و متحول است که در جریان تحول خود با نابسامانی‌هایی مواجه می‌شود. در این زمینه عوامل متعددی نظیر نوسانات سیاسی و ناپایداری اقتصاد جامعه، تضعیف ارزش‌های اخلاقی و دینی و سنتی، تقلید و اقتباس نسنجیده الگوهای آموزش و پرورش غربی، روشن نبودن هدف‌های نظام آموزش و پرورش و غیره می‌توانند موثر باشند (علاقه بند، ۱۳۸۰). سیستم آموزش و پرورش از لحاظ سازمان‌ها و کارکردهایش، باید هرچند وقت یکبار در جریان تحولاتش مورد ارزیابی قرار گیرد. بنابراین همسو با تغییرات و تحولات سازمان‌ها و نظام‌های آموزشی وجود ابزاری جهت سنجش عملکرد آن‌ها و ارزیابی میزان تحقق اهدافشان احساس می‌شود. پژوهش ارزشیابی اطلاعات مهمی را درباره هزینه و فایده و مسائل مربوط به برنامه‌های جایگزین فراهم می‌سازد. ارزشیابی‌ها همچنین به منظور کمک به مدیران در اتخاذ تصمیم‌گیری‌های مناسب در ارتباط با طرح نیروی انسانی و بودجه انجام می‌گیرند (گال، بورگ و گال^۱، ۲۰۰۵ به نقل از نصر و همکاران). پس با ارزیابی

سازمان‌ها و نظام‌های آموزشی می‌توان در مورد موفقیت و عدم موفقیت برنامه‌های آن‌ها اظهار نظر کرده تا در جهت تدوین برنامه‌های آتی سیاست‌های لازم اتخاذ گردد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی جهت تحول در سیستم آموزش و پرورش مطالعات گسترده‌ای انجام گرفت. در این زمینه می‌توان به مطالعات سهرابی (۱۳۶۲) و شریف خلیفه سلطانی (۱۳۶۴) اشاره نمود. مطالعات افرادی همچون روحانیان (۱۳۷۴) نشان دادند که نظام ترمی - واحدی به سالی - واحدی گرفته شد. اما نتایج مطالعات افرادی چون رحمتی (۱۳۸۰) و ابراهیمی (۱۳۸۴) حاکی از آن است که همچنان مشکلات دوره متوسطه به قوت خود باقی است و نظام آموزش متوسطه نظری سالی - واحدی نیز در تحقق رسالت خود موفق نبوده است. نظام آموزش متوسطه جهت تغییر در نظام مدیریتی و کلان خود با سؤالاتی روبرو است از جمله این که آیا پایه ششم آموزش متوسطه توانسته است به رسالت خود جامه عمل بپوشاند و به اهداف تعیین شده نائل گردد؟ جهت پاسخگویی به این سوال باید ارزشیابی کلی از پایه ششم ابتدایی صورت پذیرد. بنابراین در این مطالعه محقق بر آن شد تا به ارزیابی وضعیت پایه ششم ابتدایی شهرستان آبادان پردازد و وضعیت این پایه تحصیلی را براساس ارزیابی مدل سیپ^۱؛ یعنی زمینه^۲، درونداد^۳، فرایند^۴ و برونداد^۵ از دیدگاه دانش آموزان و دانش‌آموختگان مورد بررسی قرار دهد.

-
- 1 . Cipp Model
  - 2 . context
  - 3 . input
  - 4 . process
  - 5 . product

فصل اول:

کلمات

ارزشیابی به عنوان یکی از مراحل مهم فرایند برنامه‌ریزی در ابعاد مختلف از جمله برنامه‌ریزی آموزشی محسوب می‌شود. با توجه به اینکه جوامع بشری با عنایت به توسعه آموزش و پرورش خود توانسته‌اند پله‌های ترقی و توسعه همه‌جانبه را بپیمایند. در توسعه آموزش و پرورش ملاک‌ها و فاکتورهای بسیاری نقش دارند. یکی از مهمترین آنها نظام ارزشیابی آموزش و پرورش است. در آموزش و پرورش سنتی ارزشیابی به عنوان آخرین حلقه‌های فرایند یاددهی-یادگیری، تلقی می‌شود که در پایان دوره آموزشی برای جدا کردن دانش آموز با توانایی یادگیری متفاوت به کار می‌رفت. اما امروزه ارزشیابی را بخش جدایی‌ناپذیر فرایند یاددهی-یادگیری می‌دانند که همراه با آموزش و در ارتباط تنگاتنگ با آن، به گونه‌ای مستمر انجام می‌گیرد. و به جای تأکید به طبقه‌بندی دانش‌آموزان و مقایسه آنان با یکدیگر، هدایت یادگیری آنان را مرکز توجه خود قرار می‌دهد. از طرفی این تغییرات مداوم در نظام آموزشی ایران تأثیرات زیادی را بر جامعه دانش‌آموزان ایران گذاشته است. از جمله دانش‌آموزان مقطع ابتدایی به ویژه پایه ششم ابتدایی که پس از چند دوره بی‌توجهی از سوی

مسئولان آموزش و پرورش، مجدداً پایه گذاری شده است. بیشترین تأثیر را از این تغییرات گرفته اند. از طرفی دیگر بر اساس، اطلاعات حاصل از ارزشیابی برای برنامه ریزان درسی و معلمان، بازخوردهایی را فراهم می نماید که آنان می توانند با استفاده از این بازخوردها در زمینه بهبود شیوه های تدریس، خود تصمیمات آگاهانه ای را اتخاذ نمایند و از میزان موفقیت خود در پیاده کردن مراحل عمومی آموزش آگاه شوند. لذا توجه به این تأثیرات از سوی مسئولان و معلمان نظام آموزش ایران ضروری می باشد. سال تحصیلی ۹۲-۹۱ اولین سال اجرایی شدن این طرح در مدارس ابتدایی کشور است. پژوهشگر که خود از معلمان پایه ششم ابتدایی می باشد، با توجه به پیاده شده طرح ارزشیابی در آموزش این پایه بر آن شد که موضوع پایان نامه ی خود را به پژوهش در خصوص این موضوع اختصاص دهد. لذا مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که وضعیت پایه ششم ابتدایی مدارس شهرستان آبادان را با استفاده از الگوی ارزشیابی سیپ ارزیابی نماید.

امروزه نیازمند سیستم هایی از سنجش و ارزیابی هستیم که به هر دانش آموز به دیده ی حرمت نگاه کند. موهبت های طبیعی و انسانی او را بسیار بیشتر از آزمونهای سنتی نشان دهد. پس آن نوع سنجش که بتواند تصویری واضح و سه بعدی از رشد مهارت ها، تواناییها و دانش و نگرش دانش آموز بدهد قابل دفاع می باشد. اگر ارزشیابی انجام نشود، نمی توانیم موفقیت را از شکست متمایز کنیم. باید دانست که کیفیت یک امر نسبی است و انعطاف پذیر می باشد و به طور کلی می توان گفت که

کیفیت مقطعی نیست بلکه اندیشه ای مستمر است و بر اساس تلاش و فعالیت فرد انجام می گیرد. اما باید این مطلب را مدنظر داشت که ارزشیابی جامع تخصصی بوده و مهارت و آموزش بیشتری برای بکارگیری لازم دارد و بیشتر از مفاهیم و کلمات کلیدی، ارزش گذاری و قضاوت برخوردار است. بنابراین ارزشیابی لازمه ی برنامه ی آموزشی است و اگر به صورت مستمر انجام پذیرد فعالیها موفقیت آمیز تر خواهد بود. با وجود اهمیت و نقش ارزیابی در مدارس مشاهده می شود که کشورهای دیگر به اهمیت این موضوع پی برده و تحقیقاتی را در این زمینه در سطح مدارس خود انجام داده اند. که متأسفانه در تحقیقات داخلی کمتر دیده می شود. از جمله در مدارس مقطع ابتدایی شهرستان آبادان پژوهشی با این عنوان انجام نشده است. این موضوع کمتر مورد بررسی و مورد تحقیق محققان قرار گرفته و این مسئله از ضرورت های پرداختن به این اثر است.

فصل دوم:

مبانی نظری

